

Önazonosságunk törésvonalai

Laudáció Lampl Zsuzsanna Turczel Lajos-díjához (2022. november 16., Fülek)

Ma ünnepelünk. Az ünnep kizökkent a hétköznapiak mókuskerekéből, rohanásából, egy pillanatra megállít, elgondolkodtat. Jobb esetben az ünnepre készülni is tudunk, teremtünk rá időt. Ilyenkor elgondolkodhatunk az ünnep keletkezéséről, a hozzá kötődő hagyományokról, az ünnephez kapcsolódó saját érzéseinkről. Azt gondolom, hogy az ünnep igazán közösségben tud kiteljesedni, éri el valódi célját, ha tetszik, küldetését.

Egy díjátadó ünnepség kettős ünnep. Egyrészt ünnepeljük a díjazottat, másrészt arról a személyről is megemlékezünk, akiről a díj a nevét kapta. Kettős kötődés kiemelése jut érvényre. Persze lehet, hogy mindez, mármint a kettős kötődés látása sok mindenben belőlem, belőlünk fakad, akik a történelem nagy sakkjátszmájának furcsa gyalogjai lettünk: szürkék. Kicsit fehérek és kicsit feketék is. Turczel Lajos bácsi, mert én még tőle magától kaptam engedélyt erre a megszólításra, megtapasztalta ennek a sakkjátszmának a menetét. Munkásságával arra törekedett, hogy ezt a változást valahogy leképezze, dokumentálja, megőrizze, kutathatóvá tegye, forrást biztosítson. Az idei díjazott ezt a hagyományt viszi tovább a saját tudományterületén, a szociológiában.

Lampl Zsuzsanna 1982-ben szerzett szociológus diplomát a pozsonyi Comenius Egyetemen, majd ugyanott 1987-ben újságírói oklevelet. Újságírói és tudományos karrierje párhuzamosan bontakozik ki. 1991–1995-ben a Diákhálózat DH-Press Kiadójának igazgatóhelyettese. 1995-től 2006-ig a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem zszurnalisztikai tanszékének adjunktusa. 2006-tól 2012-ig a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Nemzeti és Nemzetiségi Kultúrák Intézetének kutatója, adjunktusa, végül igazgatója. 2012-től a Selye János Egyetem szociológia tanszékén tanít. 2015-től napjainkig a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Politológia és Euroázsiai Tanulmányok Tanszékének. A kezdetektől, 1996-tól a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet munkatársa, jelenleg a Szociológiai és Demográfiai Kutatások Részlegének igazgatónöje.

Szociológusként ott bábáskodott a civil szervezetek számára az adóból felajánlható 1%-ot adományozó törvény körül, összehasonlító kutatásokat végzett e tárgyban. Kutatta az identitást, politikai értékrendet és azok változásait. Egyetemi előadásokat tartott, tart, folyamatosan publikál. A Delton Polgári Társulás alapító tagjaként kulturális és társadalomismereti tábort szervez, *Multikulturális beszélgetések* címmel beszélgetéssorozatot, magyar középiskolások számára *Magyar vagyok és sikeres* címmel előadás-sorozatot indít. Emellett a zszurnalisztikához is hű, az Új Szó hasábjain rendszeresen jelennek meg írásai. A párhuzamokat bővíteni képes, meseírással is foglalkozik.

Mindezek száraz tények, bárki elolvashatja a Fórum Kisebbségkutató Intézet oldalán. Sikeres pálya eddigi összegzése. Ami miatt azonban Lampl Zsuzsanna tevékenysége különleges, az az, hogy nemcsak tudósként, kutatóként, szociológusként eredményes, hanem előadóként is. Saját kutatásaim során, melyek a szlovenszkói irodalom első korszakára irányulnak, arra kellett rájőnnöm, hogy nem értjük a saját nemzetiségünket. Értjük az erdélyieket, a délvidékieket, de magunkat, saját magunkat nem. A család, melybe beleszülettem, rengeteg anekdotával szolgál erre: anyám szerint szesztai és görgői módra a meggyúrt tésztát síkálják a síkálóval, apám erre mindig azt mondta a maga búcsi gondolkodásával, amit mamától tanult, hogy a földet síkálják, a tésztát azt nyújtják. Anyám szerint pincerlit ettünk, meg derelyét, apám szerint nudlit, meg nagycsuszát, esetleg barátfület. Sorolhatnám. Jól érezzük azonban, hogy ez csupán a felszín. A múlt század 20-as, 30-as éveiben íródott regények nem pusztán arra keresik a választ, hogyan váljunk nemzetiségi kisebbséggé, amik sosem voltunk, de az egyseges nemzetiséggé válás ideájának el nem érhetőségét is mutatják. A pozsonyi, pressburgi magyar nem érti a kassai, királyhelmeci, beregszászi magyar identitását. A regényekből kiolvasható megoldási kísérletek rendre elbuknak. Kerestem a választ, az okokat, indokokat, miért történhetett ez meg, miért rögzösebb a mi utunk a többi hasonló helyzetbe került közösségekhez képest. Az irodalmi alkotásokból mindez nem volt kiolvasható, csupán sejthető. És ekkor, a kétezres évek elején találkoztam Lampl Zsuzsannával személyesen is Somorján, egy előadás-sorozat keretében. A kutatási eredmények, melyek számomra száraz számok voltak, nehezen kibogarászható összefüggések jelölői, hirtelen érthető és világos útmutatóivá váltak egy társadalmi folyamatnak, egy jelenségnek. Ez egy fontos pillant volt az életemben. Azt gondolom, megtaláltam azt a tudományt, amelyik segíthet megérteni és megértetni önmagunkat, önmagunkkal. Érdekes kísérlet lehetne nemzetiségünk identitásának formálódását a regényekből, korabeli eszszékből megismerhető megoldási stratégiákat a szociológia tudományos eszközeivel is megnézni. Azt sejtem, hogy sok mindenre magyarázatot kaphatnánk önazonosságunk törésvonalaival kapcsolatban.

Lampl Zsuzsanna elévülhetetlen érdeme tehát, hogy a kitartó kutatómunkát, a rengeteg publikációt képes úgy átadni, hogy azt nemcsak a szűken vett szakma képes értékelni, hanem a tágabb érdeklődő közönség is megérti a vizsgált társadalmi jelenségek mozgatórugóit.

Úgy vélem, díjazottunk maradéktalanul megfelel a Turczel Lajos-díj kritériumainak, miszerint a díjat tudományos és ismeretterjesztő műért vagy munkásságért ítélheti oda a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának mindenkori Választmánya. Nemcsak egy tudományos művet írt meg, hanem a szociológia eredményeit előadásai során képes úgy átadni, hogy azok inspirálóan hatnak a befogadókra. Munkássága hozzájárul nemzetiségi létünk alapvető kérdéseinek megértéséhez.

Mikóczy Dénes: Üveg-Világ